

Spolufinancováno
Evropskou unií

ZPRÁVA ZE ZJIŠŤOVÁNÍ A ANALÝZY POTŘEB NA ÚZEMÍ MAS FRÝDLANTSKO-BESKYDY

II.

STŘEDNĚDOBÝ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
A DALŠÍCH AKTIVIT PRO ÚZEMÍ
MAS FRÝDLANTSKO-BESKYDY
2025-2027

1 Obsah

2	Úvod.....	2
3	Ohniskové skupiny – stručná metodologie	2
4	Ohniskové skupiny – základní přehled	3
4.1	Období realizace.....	3
4.2	Počet účastníků	3
4.3	Genderové složení.....	3
4.4	Počet ohniskových skupin.....	3
4.5	Zapojení občanů	3
4.6	Realizované ohniskové skupiny – celkový přehled.....	4
4.7	Velikost ohniskových skupin.....	4
5	Oslovování a výběr účastníků ohniskových skupin/ sestavování skupin	5
6	Charakteristika účastníků ohniskových skupin.....	5
7	Charakteristika průběhu ohniskových skupin.....	6
7.1	Forma realizace a atmosféra.....	6
7.2	Scénář ohniskové skupiny	6
7.2.1	Vzor scénáře.....	7
7.2.2	Vybrané typy otázek pro účastníky ohniskových skupin	7
7.3	Cíle	8
8	Výstupy z analýzy potřeb.....	9
8.1	Výstupy z analýzy potřeb/témata – STAROSTOVÉ A STAROSTKY	9
8.2	Výstupy z analýzy potřeb/témata – SOCIÁLNÍ PRÁCE	10
8.3	Výstupy z analýzy potřeb/témata – OBČANÉ.....	10
8.4	Výstupy z analýzy potřeb/témata – SPOLEČNÁ TÉMATA.....	11

2 Úvod

Potřeby na území MAS Frýdlantsko-Beskydy byly zjišťovány prostřednictvím výzkumné metody *Focus Groups – ohniskových skupin* (FG), v některých případech v kombinaci s individuálními rozhovory s různými aktéry. Jedná se o kvalitativní metodu zjišťování potřeb, která byla kombinována s analýzou dat v rámci sociodemografické analýzy.

Ohnisková skupina je moderovaná diskuse, která využívá skupinové dynamiky pro zjištění postojů, pocitů a zkušeností účastníků k předem specifikovanému tématu (ohnisku).

Tato analýza je vnímána jako „živý“ dokument, který bude doplněn nebo aktualizován v případě, že se objeví nové informace o potřebách v území.

3 Ohniskové skupiny – stručná metodologie

- Cílem bylo zjistit potřeby obyvatel a dalších subjektů v obcích na území MAS Frýdlantsko-Beskydy se zaměřením na sociální oblast.
- V rámci ohniskových skupin probíhala skupinová diskuse formou polo-strukturovaných skupinových rozhovorů.
- Diskuse byla moderována/facilitována vždy 2 moderátory/facilitátory – většinou mužem a ženou s ohledem na genderovou vyváženost. Facilitátoři byli neutrální a nestranní, zodpovídali za proces realizace ohniskové skupiny a zajišťovali, aby měli všichni účastníci možnost se svobodně a v bezpečném prostředí vyjádřit, a aby mohli volně reagovat na ostatní účastníky.
- Účastníci z řad občanek a občanů měli zajištěnu anonymitu.
- V rámci realizace ohniskových skupin byly reflektovány faktory jako je gender, věk, faktory skupinové dynamiky (velikost skupiny, konformita účastníků skupiny, skupinová shoda), faktory „života na vesnici“ („všichni se znají“, skupinový tlak) a neochota řešit některá témata, která jsou citlivá (např. exekuce, zadlužení, rizikové projevy chování – alkohol, drogy, domácí násilí atp.).
- Velkou roli hrálo složení ohniskových skupin. Některé skupiny byly více homogenní (segmentované dle věku, pohlaví, vzdělání, socioekonomického statusu, životního stylu atp.), některé spíše heterogenní. Většina účastníků skupin občanek a občanů se vzájemně znala ze života v obci.
- Vliv na realizaci ohniskových skupin mělo také místo, kde byla daná skupina realizována a časová dotace určená pro diskusi – jednalo se většinou o 1-2 hodiny.
- Výhodou metody ohniskových skupin je nerozlišování mezi laiky a odborníky, poměrně rychlé dosažení výsledků a zejména možnost facilitátora reagovat pružně na odpovědi účastníků. Nevýhodou mohou být situace, kdy případné napětí jednoho účastníka může ovlivnit celou skupinu a že metoda obecně může vést k poměrně náročnější analýze získaných dat.
- Realizace ohniskových skupin umožnila získat relativně velké množství údajů ke zjišťovanému předmětu zájmu, které byly dále analyzovány.
- Prostřednictvím srovnávání názorů a zkušeností v rámci skupinové interakce bylo možné nahlédnout do chování a motivací účastníků, zjistit jejich potřeby a reflektovat základní předpoklady pro rozvoj sociální práce na obcích. Přičemž předpokladem je systémové nastavení nutné k základnímu fungování sociální práce na obcích vesnického charakteru.

- Během ohniskové skupiny je interakce mezi účastníky stejně významná jako interakce mezi účastníkem a facilitátorem.
- Ve velké míře byly kladeny otevřené otázky, kdy jejich skladba, posloupnost a případné odstoupení od jejich struktury se odvíjely případ od případu.
- Klíčové bylo především ohnisko diskuse (zda je příspěvek relevantní).

4 Ohniskové skupiny – základní přehled

4.1 Období realizace

Ohniskové skupiny byly realizovány v období od května 2023 do září 2023.

4.2 Počet účastníků

Ohniskových skupin se zúčastnilo celkem 102 účastníků.

4.3 Genderové složení

Ohniskových skupin se zúčastnilo 66 žen, 36 mužů.

4.4 Počet ohniskových skupin

Bylo realizováno celkem 11 ohniskových skupin.

1 FG se starosty a starostkami obcí – bylo zapojeno 10 obcí z území MAS Frýdlantsko-Beskydy.
--

1 FG s poskytovateli sociálních služeb a dalších aktivit.

8 FG s občany obcí na území MAS Frýdlantsko-Beskydy.
--

1 FG s pracovníky Odboru sociálních věcí Městského úřadu ve Frýdlantu nad Ostravicí.
--

FG byly doplněny o individuální rozhovory s vedoucí Odboru sociálních služeb Magistrátu města Frýdek-Místek a místostarostou obce Janovice.

4.5 Zapojení občanů

Ohniskových skupin se účastnili občané následujících obcí (FG byly realizovány přímo v obcích, občané obcí Staré Hamry a Bílá se účastnili FG společně):

Baška

Ostravice

Kunčice pod Ondřejníkem

Pržno

Čeladná

Janovice

Staré Hamry
Bílá
Frýdlant nad Ostravicí

4.6 Realizované ohniskové skupiny – celkový přehled

Termín konání	Účastníci
12.5.2023	Starostové a starostky obcí
19.5.2023	Poskytovatelé sociálních služeb a dalších aktivit
23.5.2023	Občané Čeladná
13.6.2023	Občané Pržno
15.6.2023	Občané Staré Hamry a Bílá
11.8.2023	Odbor sociálních věcí Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí
28.8.2023	Individuální rozhovor Odbor sociálních služeb Magistrát města Frýdek-Místek
7.9.2023	Občané Frýdlant nad Ostravicí
12.9.2023	Individuální rozhovor místostarosta obce Janovice
12.9.2023	Občané Janovice
18.9.2023	Občané Baška
19.9.2023	Občané Ostravice
27.9.2023	Občané Kunčice pod Ondřejníkem

4.7 Velikost ohniskových skupin

Optimální počet účastníků ohniskové skupiny je obvykle mezi 6 až 12 osobami. Nejnižší možná hranice účastníků byla stanovena na 5 osob a nejvyšší možná hranice na 25 osob.

Počet účastníků v jednotlivých ohniskových skupinách varioval, od minimálního zapojení 5 účastníků po maximální zapojení 21 účastníků (větší počet účastníků byl v některých obcích s ohledem na větší zájem občanů). Při větším počtu účastníků byla volena metoda rozdělení účastníků do několika menších skupinek, které pracovaly na zadaných otázkách a pak došlo ke společné reflexi práce skupin se všemi účastníky FG.

5 Oslovování a výběr účastníků ohniskových skupin/ sestavování skupin

S žádostí o spolupráci při výběru a oslovování účastníků ohniskových skupin byli osloveni starostové a starostky obcí v rámci MAS Frýdlantsko-Beskydy a zástupci spolků a sdružení v obcích. Potenciální účastníci ohniskových skupin byli prostřednictvím osobního kontaktu informováni o záměru, průběhu a cíli realizace ohniskových skupin.

Starostky a starostové obcí na území MAS Frýdlantsko-Beskydy:

Pro účast na ohniskových skupinách byli osloveni všichni starostové a starostky, příp. místostarostové a místostarostky v území.

Poskytovatelé sociálních služeb, příp. dalších nebo neformálních aktivit:

Byli osloveni všichni poskytovatelé účastníci se procesu komunitního plánování ve městě Frýdlant nad Ostravicí nebo působící v regionu MAS Frýdlantsko – Beskydy. Dále byli osloveni členové vybraných spolků, NNO atd. působících v sociální oblasti a zástupci neformálních aktivit včetně pečujících osob.

Občané:

Při výběru pro oslovení občanů bylo kombinováno několik kritérií. Bylo možné v případě zájmu a realizovatelnosti spojit občany více obcí dohromady.

- a) Kritérium ne/dostupnosti služeb,
- b) Kritérium přítomnosti zařízení sociálních služeb v obci nebo specifického fenoménu spojeného se sociální oblastí – např. ubytovna, identifikovaní lidé bez domova, lidé ohrožení závislostním chováním - ano/ne
- c) Kritérium ne/kvalitní infrastruktury v obcích
- d) Kritérium ne/odlehlosti obce
- e) Kritérium počtu obyvatel-malá/velká obec
- f) Kritérium cílových skupin a jejich potřeb

Zástupkyně sociálního odboru Frýdlantu nad Ostravicí a Frýdku-Místku:

Jednalo se o oslovení vedení odboru, koordinátora komunitního plánování, sociální pracovnice obecné sociální práce a sociální pracovnice OSPOD.

6 Charakteristika účastníků ohniskových skupin

Složení účastníků bylo velmi různorodé, skupin se účastnili jak lidé z mladších věkových skupin a lidé v produktivním věku, tak lidé ve věku nad 65 let s různou mírou znalostí o sociální oblasti a zkušeností se systémem sociálních služeb (od žádné po intenzivní osobní zkušenost). Při výběru účastníků jsme se zaměřovali mj. i na lidi z řad pečujících osob nebo lidí s nějakou potřebou či znevýhodněním v sociální a zdravotní oblasti (byla-li jejich přítomnost na FG možná).

Někteří účastníci byli zástupci různých resortů a oblastí, např. školství, zdravotnictví nebo byli úředníky či zastupiteli v dané obci. Do ohniskových skupin se podařilo získat také některé občany z odlehklých oblastí daných obcí, tzv. kopcovitých, méně dostupných oblastí.

Všichni účastníci přišli na setkání dobrovolně. Mnozí z účastníků deklarovali zájem o výsledky šetření. Většina skupin probíhala v otevřené a příjemné atmosféře, účastníci skupin se aktivně vyjadřovali a zapojovali do diskuse. Na některých skupinách mohla hrát roli přítomnost starostky/starosty nebo místostarosty/ky, kdy je zřejmé, že tato mohla mít vliv na otevřenost a sdělení účastníků a ovlivnit i obsah sdělení.

7 Charakteristika průběhu ohniskových skupin

7.1 Forma realizace a atmosféra

Všechny skupiny probíhaly participativně, se zapojením občanů obcí, které jsou členem MAS Frýdlantsko-Beskydy, dále jejich starostů a starostek, poskytovatelů sociálních služeb, sociálních pracovníků obcí a dalších relevantních subjektů. Ohniskové skupiny probíhaly v příjemné atmosféře, obvykle v místě, kde lidé žijí.

Uspořádání setkání probíhalo obvykle v kruhu. Délka trvání jedné skupiny byla přibližně 2 hodiny. Z každé ohniskové skupiny byl pořízen zápis a záznam na flip chart – tyto podklady byly využity pro finální analýzu potřeb.

Během ohniskové skupiny se všichni účastníci krátce představili včetně facilitátorů a zapisovatelky. Výzkumná témata a otázky byly obvykle předepsány na obrazovce nebo flip chartu, a během diskuze byly jednotlivé poznámky v zobecněné podobě zapisovány. Diskuse s účastníky byla moderována dle předem připraveného scénáře, a to formou polo-strukturovaného skupinového rozhovoru. Záměrem bylo zjistit potřeby účastníků s ohledem na sociální témata – potřeby v této oblasti. Co se týče atmosféry, moderátoři/facilitátoři se zaměřovali zejména na vytvoření bezpečného prostoru pro vyjadřování a sdělení potřeb, a dále na srozumitelnost diskutovaných témat.

Na úvod každé ohniskové skupiny byli vždy představeni moderátoři/facilitátoři a jejich role, dále byli účastníci seznámeni s projektem, jeho cílem a také zadavatelem. Účastníci byli dále seznámeni s cílem setkání, s tím, k čemu budou využity zachycené informace o potřebách, v čem je jejich zjištění důležité a jak mohou ovlivnit podobu připravovaného Střednědobého plánu sociálních služeb a dalších aktivit pro území MAS Frýdlantsko-Beskydy. Byli také seznámeni se způsobem a formou diskuse, průběžně probíhala jejich motivace a povzbuzování k další diskusi.

7.2 Scénář ohniskové skupiny

Byly vytvořeny celkem 4 varianty dotazování s ohledem na cílovou skupinu (občané, starostové a starostky, poskytovatelé sociálních služeb a dalších aktivit, sociální pracovníci úřadu).

Na každé skupině byli celkem dva facilitátoři, většinou muž a žena. Jeden vedl explorativní rozhovor a druhý vedl zápis na flip chart. Zápis byl viditelný vždy pro všechny členy setkání.

Průběh ohniskové skupiny probíhal podle scénáře níže. Úvod a závěr byl pro všechny skupiny stejný, měnily se však otázky rámci identifikace potřeb a možnosti jejich naplnění s ohledem na cílovou skupinu.

7.2.1 Vzor scénáře

a) Úvod, přivítání

b) Formální náležitosti:

- Představení facilitátorů a jejich role, představení účastníků, představení role zapisovatelky.
- Představení účelu a cílů setkání s ohledem na tvorbu komunitního plánu-základní informace o procesu komunitního plánování, motivace k účasti na KP, přínosy pro občany – vše „slovy občanů“, bez odborných výrazů.
- Představení způsobu práce a pravidel diskuse.
- Souhlas s pořízením zápisu.
- Délka setkání.
- Motivování k diskusi – důležitost tématu, poděkování za zapojení se do FG.

c) Identifikace hlavních témat/potřeb s ohledem na podporu obyvatel v obci:

- V čem potřebují občané pomoci, jaké řeší životní situace, co by občané potřebovali, aby byli spokojeni? – část zaměřená na popis současného stavu.

„Jak vnímáte potřeby obyvatel ve Vaší obci?“

- Brainstorming nápadů nad položenými otázkami.

Forma práce – buď společně nebo rozdělení do skupin podle počtu účastníků a pak společné reflexe a identifikace hlavních potřeb/témat (explorativně), které v současnosti volají po řešení – nadefinování témat (např. myšlenková mapa).

- Shrnutí hlavních témat/potřeb, bilance a seřazení témat např. na základě bodování.

d) Potřeby a možnosti jejich naplnění – část zaměřená na to, co by vedlo k naplnění potřeb a jaká jsou řešení:

- Identifikace možností naplnění potřeb a řešení situace.
- U každého tématu/potřeby-ideální stav.

„Co by se mělo změnit, aby se občanům ve Vaší obci dobře žilo?“

e) Shrnutí a ukončení diskuse:

- Informace o tom, jak budou dále výstupy zpracovány.
- Informace o průběhu dalších setkání s občany a dalšími aktéry na jiných místech.
- Shrnutí, okomentování skupinové práce (vynechali jsme něco, na čem je shoda).
- Poděkování a přivítání do procesu komunitního plánování.

7.2.2 Vybrané typy otázek pro účastníky ohniskových skupin

Které problémy nebo potřeby v sociální oblasti ve Vaší obci (nejčastěji) zaznamenáváte?

V čem potřebují lidé ve Vaší obci podle Vás podporu? (Vy, Vaši blízcí, známí, ostatní občané obce...)

Napadají Vás způsoby řešení problémů, které jste zmínili?

Co naopak ve Vaší obci funguje dobře?

Pokud máte nějakou zkušenost se spoluprací s nějakými sociálními službami a dalšími subjekty v sociální oblasti, prosím, popište....

Jak se Vám ne/daří spolupráce s ORP Frýdlant nad Ostravicí a s obcemi na území MAS Frýdlantsko-Beskydy?

Co pro dobrou spolupráci s nimi potřebujete?

7.3 Cíle

Cíle ohniskových skupin se odvíjely od oslovené cílové skupiny. Jednotlivé cíle jsou uvedeny níže:

Občané:

- Zjistit potřeby v sociální oblasti z pohledu občanů a způsoby jejich naplňování.
- Zjistit co z pohledu občanů v sociální oblasti funguje a nefunguje a jaké sociální služby nebo další aktivity využívají.

Starostky a starostové obcí na území MAS Frýdlantsko-Beskydy:

- Zjistit potřeby občanů žijících na území zapojených obcí v sociální oblasti, příp. s ohledem na přesahová témata, jak jsou vnímána pohledem starostů/starostek nebo místostarostů/místostarostek.
- Zjistit potřeby obcí s ohledem na sociální témata a zjistit potřeby případné podpory.
- Zjistit jaká je spolupráce s ORP.
- Zjistit, jaké mají obce zkušenosti se sociálními službami a dalšími aktivitami v sociální oblasti.

Poskytovatelé sociálních služeb, příp. dalších a neformálních aktivit:

- Zjistit potřeby lidí žijících na území zapojených obcí/klientů sociálních služeb a dalších aktivit a možné způsoby jejich naplňování z pohledu poskytovatelů sociálních služeb a dalších aktivit.
- Zjistit potřeby poskytovatelů s ohledem na spolupráci s obcemi I. typu a obcí s rozšířenou působností, tj. Frýdlantem nad Ostravicí.
- Zjistit potřeby a možnosti zapojení poskytovatelů sociálních služeb a dalších aktivit do procesu komunitního plánování na Frýdlantsku.

Zástupkyně sociálního odboru Frýdlantu nad Ostravicí a Frýdku-Místku:

- Zjistit potřeby občanů z pohledu obcí s rozšířenou působností (Frýdlant nad Ostravicí a Frýdek-Místek) a v rámci spolupráce s obcemi I. typu s ohledem na sociální témata.
- Zjistit, jaké je z pohledu ORP pokrytí území MAS Frýdlantsko-Beskydy sociálními službami a dalšími aktivitami a jaká je s nimi spolupráce.
- Zjistit potřeby a způsoby zapojení pracovníků sociálního odboru do procesu komunitního plánování na Frýdlantsku.
- Zjistit, jaká je spolupráce sociálního odboru (ORP Frýdlant nad Ostravicí), poskytovatelů sociálních služeb a dalších aktivit s obcemi na území MAS Frýdlantsko-Beskydy.

8 Výstupy z analýzy potřeb

Na základě zjištěných výstupů byly na úvodním setkání všech účastníků vytvořeny 4 pracovní skupiny v rámci procesu komunitního plánování MAS Frýdlantsko-Beskydy, a to:

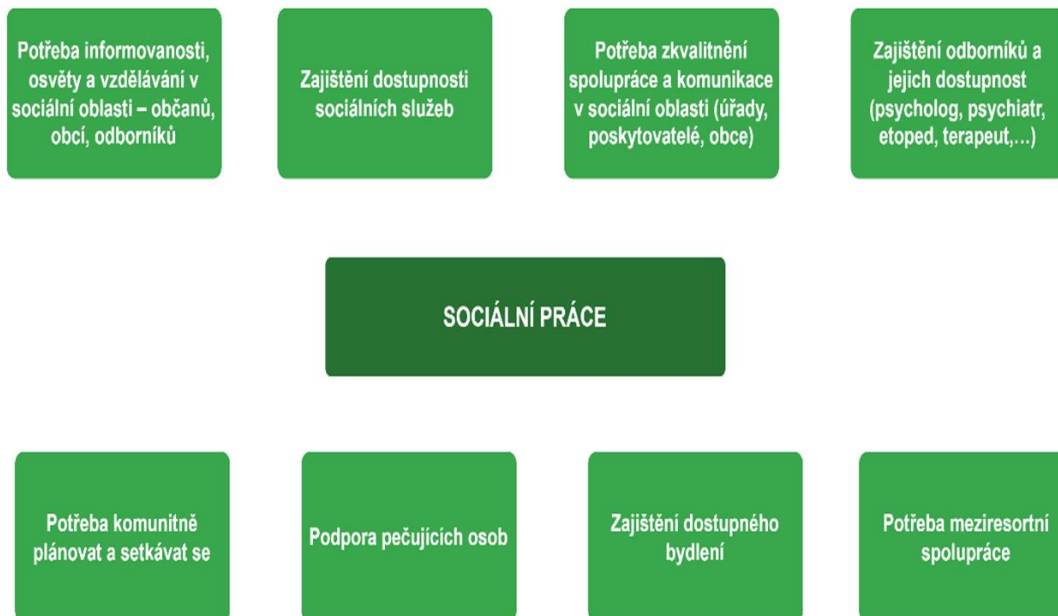
- Dostupné bydlení,
- Dostupnost a kvalita služeb,
- Informovanost a osvěta,
- Podpora komunitního života.

Při vytváření skupin hrály klíčovou roli právě zjištěné potřeby (nikoli aspekt cílových skupin). Výstupy z ohniskových skupin byly dále využívány v rámci setkávání pracovních skupin, a při jednáních řídicí skupiny, zejména při nastavování cílů a opatření Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb a dalších aktivit pro území MAS Frýdlantsko-Beskydy 2025-2027.

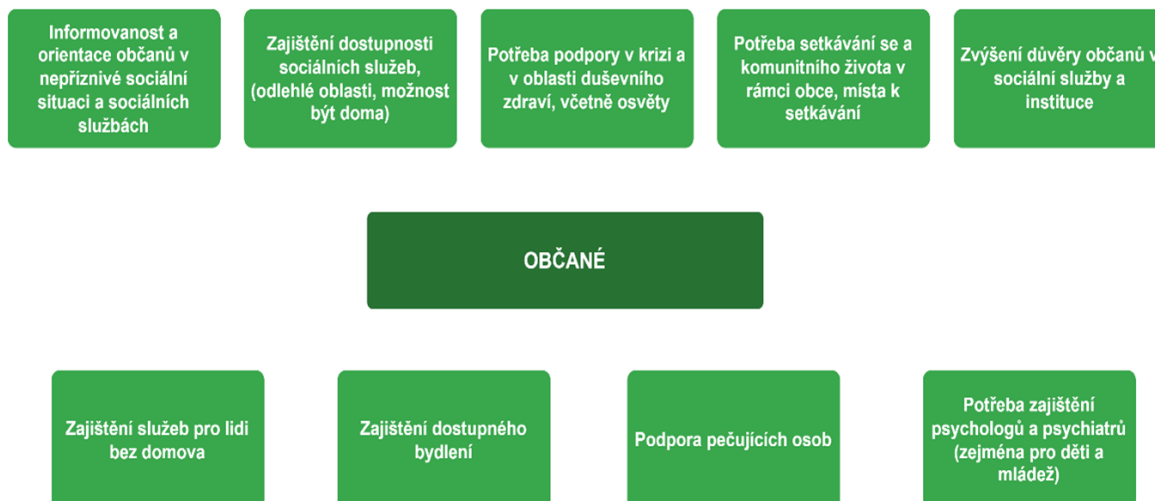
8.1 Výstupy z analýzy potřeb/témata – STAROSTOVÉ A STAROSTKY

8.2 Výstupy z analýzy potřeb/témata – SOCIÁLNÍ PRÁCE

8.3 Výstupy z analýzy potřeb/témata – OBČANÉ

8.4 Výstupy z analýzy potřeb/témata – SPOLEČNÁ TÉMATA

